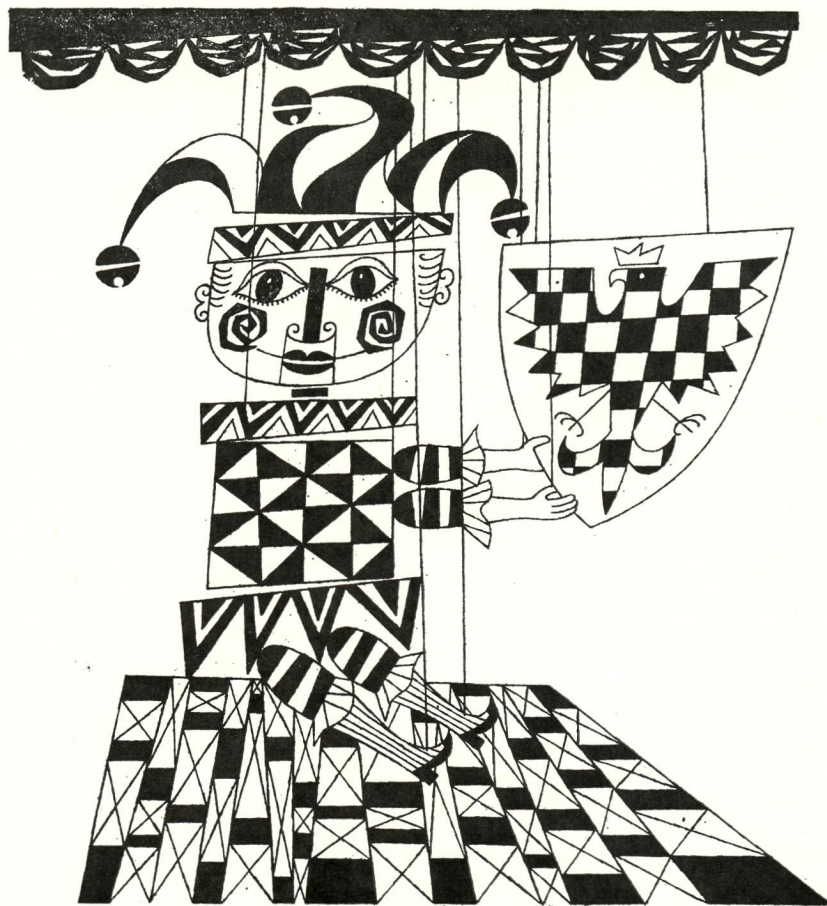

ČECHOVA OLOMOUC

Loutky milovat nedovede člověk zlé duše

Ing. FRANTIŠEK ČECH

ČECHOVA OLOMOUČ

Festival amatérských loutkářských souborů ČECHOVA OLOMOUČ přichází v době, kdy se všestranně aktivizuje celá široká oblast naší zájmové umělecké činnosti. Je to jeden z dokladů, jak v praxi realizujeme usnesení XIV. sjezdu KSČ, které ukládá rozvíjet zájmovou uměleckou činnost pracujících a mládeže v duchu zásad naší socialistické kulturní politiky.

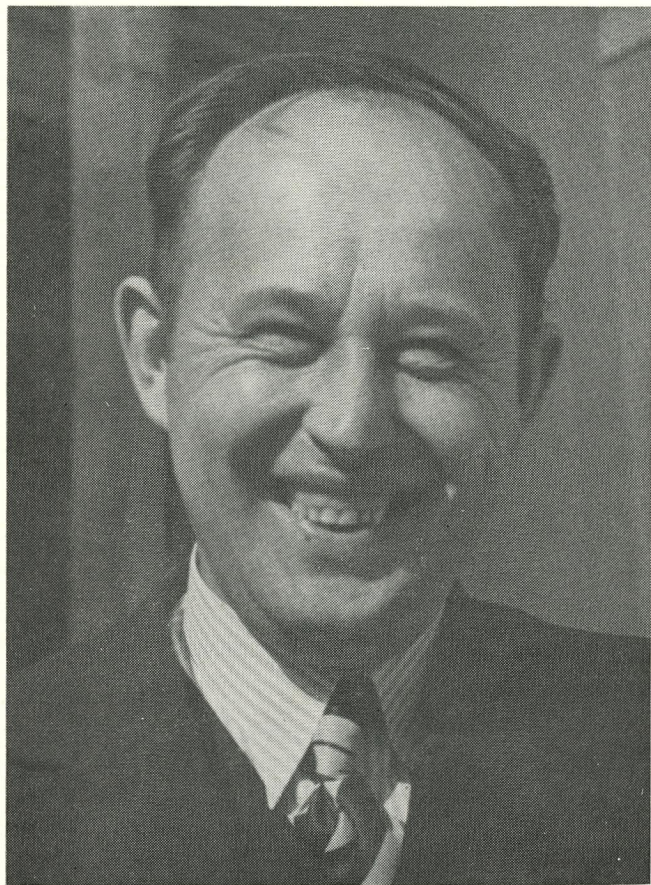
Je nesporně pozitivním jevem, že vedle festivalů a přehlídek profesionálních souborů a sólistů (Olomoucké hudební jaro, Mezinárodní varhanní festival) se v Olomouci jako tradičním kulturním

centru hlásí ke slovu i amatéři. Úspěšně proběhly dva ročníky Olomouckých jazzových dnů, pevně zakotvil i Festival dětských pěveckých sborů. Přehlídka loutkářských souborů ČECHOVA OLOMOUČ tuto řadu organicky doplňuje a obohacuje o uměleckou oblast, která má v systému kulturních hodnot své pevné a nezastupitelné místo. Loutkové divadlo plní významné poslání především v ideové a estetické výchově dětí, přispívá k ušlechtilému rozvoji dětské fantazie a výrazně napomáhá formování kladných vlastností naší nejmladší generace.

Festival svým názvem chce uctít památku vynikajícího olomouckého loutkáře ing. Františka Čecha, není to však jeho jediné poslání. Chceme, aby loutkové divadlo více proniklo do povědomí širší kulturní veřejnosti, aby i loutkáři mohli uplatnit svůj talent, schopnosti i nadšení pro věc v širším rozsahu, než to bylo doposud v našem okrese i městě Olomouci možné. Loutkové divadlo má v Olomouci bohatou tradici, kterou hodláme dále rozvíjet.

Upřímně vítáme všechny hostující soubory v našem městě, přejeme jim příjemný pobyt a věříme, že ve vzájemné konfrontaci dosažených výsledků najdou zdroj poučení pro rozvoj další ušlechtilé činnosti.

MIROSLAV KLIMEŠ,
ředitel Okresního kulturního střediska
v Olomouci

LOUTKÁŘSKÝ KLICPERA

Napovím-li hned úvodní větou, že výrazem, který jsem si zvolil jako titul svého článku, chci charakterizovat význam Františka Čecha pro naše loutkářství, leckdo mi možná namítne, že tento příměr poněkud kulhá už tím, že jím stavím na tutéž významovou úroveň dvě osobnosti těžko souměřitelné. Nicméně troufám si svou věru nikoli náhodnou a už vůbec ne nějak duchaplnicky vykonstruovanou formulaci hájit a obhájit. Jsem totiž přesvědčen o tom, že František Čech má na onen napohled odvážný přídomek právo nepochybně větší, než měl Jan Nepomuk Štěpánek ne-

bo Josef Jiří Kolár na titul „českého Shakespeara“. To byla opravdu nadsázka.

Jsou tu především nepopíratelné obdoby dané dobovými podmínkami. Václav Kliment Klicpera (1792 – 1859) psal své hry prakticky jen pro amatérské herce, poněvadž v té době české profesionální divadelnictví vlastně neexistovalo (připo-

meňme si, že Prozatímní divadlo – a to ještě pod německým ředitelem – zahajovalo teprve tři léta po Klicperově smrti). Od ukončení studií plných 27 roků, tedy nejpodstatnější údobí svých tvůrčích let, strávil Klicpera v Hradci Králové a jen 13 posledních roků svého života působil v Praze. Na ta pražská jeviště, kde cedule s profesionálním záhlavím uváděla nouzově trpěná česká představení obsazená vesměs ochotníky, pronikal Klicpera za svého života těžce a velmi zřídka a po jeho smrti zmizely jeho hry z repertoáru na dlouhá desetiletí. Jen pro ochotníky zůstal Klicpera živou láskou i tehdy, kdy oficiální česká dramaturgie a literárně divadelní historie se spokojovaly s tím, že

Klicperu zařadily mezi „vývojem překonané buditelské klasiky“.

Klicpera byl dramatik neobyčejně plodný, díky svému fabulačnímu talentu, díky své schopnosti nacházet vděčné náměty snad pro všechny repertoárové žánry a díky svému smyslu pro kresbu výrazných typů, nejzdařileji prokázanému zejména v charakteristikách i replikách humorných figurek. Přitom Klicpera tvořil pro nejširší obecnost. Jeho ctižádostí nebyl ani průbojný experiment, ani snobská výlučnost námětu, zašifrovanost významu a rafinovanost formy, ani laciná originalita a samoučelná efektnost, ani úspěšná plavba po proudu dobových mód. Byl prostě svůj, bez geníalnické pózy, nepodbízivý, nekoketní, úsměvný i ve své osamělosti.

„Mračnopozorná“ část soudobé i pozdější kritiky, která tolik ublížila i J. K. Tylůvi, snažila se sice prokazovat svou kvalifikovanost tím, že Klicperovým textům vytýkala naivnost, konzervativnost formy, vyumělkovanost jazyka. A přece kupodivu nejedno z jeho paušálně podceňovaných jevištních děl a dílek dodnes prokazuje svou životnost, myšlenkovou platnost a divadelní účinnost.

A ještě něco: Klicpera začínal tvořit už ve studentských letech a bylo mu sotva 28 roků, když mu královéhradecký nakladatel J. Pospíšil začal vydávat hned čtyřsvazkový soubor her pod názvem „Divadlo Klicperovo“. Jeho texty dočkaly se už za života autora ještě dalších souborných, resp.

výborových vydání. Avšak honoráře za tyto edice asi stěží uhradily Klicperovi výdaje za papír a psací potřeby a za opisy. V úloze dramatika byl totiž Klicpera stejně ryzí amatérem jako ti, kteří na stovkách ochotnických jevišť ztělesňovali jeho postavy.

A teď si všimněme osobnosti a díla Františka Čecha, jehož život (1898 – 1951) proběhl právě o sto let později než život V. K. Klicpery.

Také Fr. Čechovi bylo sotva dvacet let, když se skromně zařadil mezi loutkářské autory, ale za těch 33 roků, které mu pak ještě osud vyměřil pro zralé období jeho nedlouhého života, napsal přes stovku loutkových her. Psát texty pro loutky bylo i pro něho vnitřní potřebou, i jeho k tomu nutkal mimořádný fabulační talent.

Chceme-li zabrousit do statistiky, lehce si spočítáme, že Fr. Čech rok co rok produkoval průměrně tři hry. Je samozřejmé – a platí to o všech tvůrčích osobnostech, i o těch nejgeniálnějších –, že v tak rozsáhlé tvorbě jako je Čechova (také v tom nám vychází srovnání s Klicperou) vedle prací, které i dnes snesou velmi náročná měřítka, najdeme texty průměrné a ovšem i nejednu hru, která se nepovedla. Stačí si však připomenout třeba jen Čechovu groteskní komedii „Fištron“ nebo jeho „Křídovou pohádku“, abychom ocenili autorovu námětovou nápaditost a jeho praxí vytríbený smysl pro zcela svérázné možnosti, jaké má právě loutkové divadlo a které jsou nedostupné živému herci.

Také Fr. Čech zalidňoval své loutkové příběhy jadrnými typy. Z lidové tradice převzal Kašpárka, stejný původ měli i loutkové kmotří Škrhola, Cabicár, Drndálek a Matěj. Navíc přibyl policajt Pivoňka – a pak celá galerie králů a královen, princů, princezen a rytířů, kouzelníků a čarodějnic, čertů, hastrmanů, strašidýlek, draků i reálné zvířecí havěti, tedy v podstatě ansámbl, vděčící za kmotrovství Alšovým kresbám a loutkám.

Také pro hry Fr. Čecha bylo příznačné, že je psal autor, který výborně rozuměl nejděčnějšímu, tj. dětskému publiku (přednostním adresátem jeho her jsou děti). Zároveň přesně vystihoval mentalitu loutkářů své generace, kteří na scénkách vybavených zpravidla tištěnými dekoracemi a sé-

riově vyráběnými loutkami nacházeli jediný úsek, kde mohli kutilsky, vynalézavě a tvořivě prokazovat svůj technický vtip a režisérský um. Právě proto nacházíme v Čechových hrách kromě triků,

kteře jsou dostupné jen loutkám, také triky, které udivovaly už odpradávná tím, že loutky prováděly úkony imitující nebo bezděčně karikující něco, co bylo sice zcela běžné u živého herce, ale v loutkovém provedení to neomylně působilo jako div. Přitom obě tyto trikové kategorie vytvářely v průběhu představení okamžiky, kdy publikum dýchalo atmosféru kouzelnické produkce a loutkář se vyžíval v roli úspěšného kouzelníka.

Loutkové hry nesoucí Čechovu autorskou značku získávaly si svými kvalitami hned od začátku dvacátých let důvěru a oblibu natolik, že autor se jaksi ztrácel za tituly svých textů. Nikdy se ostatně jako autor neprosazoval, ačkoli celou svou tvorbou plnil zároveň funkci zasvěceného loutkářského odborníka, který dával amatérským loutkářům to, co jim tehdy tak chybělo (a co jim dodnes schází), tj. námětově vděčný, technicky dostupný, jevištně mluvný, humorem nadlehčený a specifickým zákonům loutkového jeviště výborně vyhovující repertoár.

Mezi loutkovými texty Fr. Čecha bychom marně hledali onen rozsah žánrů, jaký nacházíme např. právě u Klicpery. Fr. Čech psal loutkové pohádky, v nichž chvílky napětí byly bohatě vyvažovány humorem a vtipem. Nepovažujme však za tvůrčí nedostatek, za sklon ke schématu a stereotypu, nenalézáme-li v Čechových hrách jinotaj, symboličnost, ironii, satiru, parodii. Psal přece pro děti, tedy pro tu věkovou vrstvu diváků, která ještě nechápe tyto kategorie. V podstatě však i v tom-

to ohledu má Fr. Čech s buditelským dramatikem jedno společné: svými hrami sloužil v nejlepším smyslu a v nejplnějším významovém rozsahu tohoto slova. Nikdy nelitoval toho, že svůj dramatický talent věnuje právě loutkovému divadlu a dětem, a že z něho rozdává tak štědře a tak důsledně v drobných, ale dobrých mincích.

Fr. Čech psal hry výhradně pro marionety. Nejen proto, že tento druh loutek tradičně převládá v celém vývoji českého loutkářství, ale především proto, že věřil v půvab a účín závěsných loutek, a ovšem i proto, že marioneta plně odpovídala stylu i temperamentu Čechovy loutkářské tvorby, že plně vyhovovala žánru veselé pohádky a všemu tomu, co se od hry tohoto typu očekává i po technické stránce.

V bezděčně humorném rozporu se jménem Fr. Čecha se o něm někdy říká, že prý byl a zůstal Moravcem nejen rodem, ale i celoživotním půso-

vý. Ta „pražská éra“, která uzavírala Klicperův život, omezila se u Fr. Čecha jen na léta jeho vysokoškolských studií, a pak už to opravdu byla jen a jen Morava, kde mu probíhala další tři desetiletí, zprvu ve Všetulech a potom už zase v jeho Olomouci, vlastně Hejčíně, kde našel konečně kotviště. Jenže Fr. Čech brzy patřil jako autor nejširší obci českých a časem i slovenských loutkářů-amatérů, s nimiž se všemi se setkával na desítkách kursů a na řadě loutkářských sjezdů.

Od předčasného odchodu Fr. Čecha uplyne letos už 22 let. V době, kdy psal své první loutkové hry, měl už na tomto tvůrčím poli své nikoli bezvýznamné předchůdce, např. v Karlu Maškovi, Bohumilu Schweigstillovi, Leontýně Mašínové, Jaroslavu Hlouškovi, Eugenu Stoklasovi a jiných, jeho generačními vrstevníky byli např. dr. František Langer, ing. Zdeněk Schmoranz, Růžena Pospíšilová-Blahoutová, Jaroslav Průcha, dr. Karel Driml, Josef Žemla, Otakar Šaller, z nejmladších např. Vašek Sojka.

Byli to autoři ve své době velmi oblíbení. Dnešní loutkářská dramaturgie se však občas vrací jen ke dvěma či třem jménům z této autorské plejády. I dnes nás okouzlují líbezná, bohužel početná tak vzácná hříčky Františka Langra, dodnes si vybíráme z odkazu Vaška Sojky. Ale trvalou životnost počtem použitelných textů a rozsahem jejich obliby prokazuje vlastně jedině dílo Fr. Čecha. Loutkáři-amatéri se vlastně k němu nevracejí, poněvadž jeho jméno nikdy nezmizelo z repertoáru

jejich scének, a dokonce se zdá, že v posledních letech si znovu upevňuje své pozice.

Po roce 1945 se nová produkce českých loutkových her rozbíhala docela slibně. Brzy se však ukázalo, že v zásadě správná snaha o vyšší literární úroveň textů je na místě jen tehdy, jestliže si redakce knižnic uvědomují, komu mají tyto svažky sloužit, komu mají pomáhat v repertoárových nesnázích. Docházelo totiž až příliš často k tomu, že ve sbírkách, určených loutkářům-amatérům, vycházely texty buď vůbec nehratelné, nebo přístupné jen profesionálním scénám. Nedivme se, že knižnice jedna po druhé odumíraly, poněvadž amatéri v nich nenalezali to, po čem

se tak horlivě pídili a co kdysi zajišťovalo jak dlouholetou existenci dřívějších sbírek, tak i masový zájem o loutkářskou praxi. Právě texty onoho hledaného typu psával Fr. Čech, a právě proto je i dnes po nich tak čilá poptávka. Dokonce si troufám říci, že dvě či tři Čechovy hry neztratí

nic na své přitažlivosti ani v tom případě, zamyslí-li se naše nakladatelství a agentury nad svými edičními a distribučními omyly a vyvolají-li konečně příliv nových her, které by sice nijak pod-

bízivě neposluhovaly planému hračkářskému diletantizmu, zato však by tím platněji sloužily amatérské loutkářské praxi a společenským úkolům loutkového divadla právě v jeho amatérské větvi.

Kdo znal autorskou skromnost Fr. Čecha, nepozastaví se nad tím, že právě on, vykazující tak mimořádně plodnou a bez jakékoli propagace tak úspěšnou literární činnost specializovanou na hry pro loutky, nikdy nevyužíval popularity svého autorství a nikdy neuvažoval o nějakém sborníku nebo knižnici věnované jeho tvorbě. Fr. Čech i v tomto ohledu dovedl chápat své poslání v daleko širších než jen osobních souvislostech. Uvedl totiž do života a obětavě, bez nároků na honoráře, redigoval hned tři dodnes užitečné knižnice, pro něž našel nakladatele v olomouckém Fr. A.

Balatkovi a do nichž zařazoval a třídil hry různých autorů jednak podle věkové adresy diváků, jednak podle reprodukční i technické náročnosti textů. Byly to sbírky „Malý loutkář“, „Kašpárkova knihovnička“ a „Loutkářova vitrínka“ a navíc ještě periodický „Kašpárkův zpravodaj“. Tyto knižnice dodnes mohou být příkladem pro ty, kteří by se snad přece jen zase pokusili nakladatelsky i redakčně opravdu platně sloužit českému amatérskému loutkářství a ne snad jen „nakládat“ a „redigovat“.

Ing. František Čech získal za celý svůj život jedinou veřejnou poctu – diplom Loutkářského soustředění „Za zásluhy o české loutkářství“. Konto těchto zásluh se ovšem neuzavřelo Čechovým odchodem. František Čech žije svým dílem i osobním příkladem stále s námi, pro nás a v nás. Přiznejme mu tedy i právo na tento přídomek „loutkářský Klicpera“. Zaslouží si ho.

Zasloužilý umělec PhDr. JAN MALÍK,
laureát státní ceny,
president UNIMA h. c.

ČECHŮV PŘÍKLAD

Nově vzniklý festival amatérských loutkářů, tentokrát v Severomoravském kraji, má ve svém názvu jméno města Olomouce a ing. Františka Čecha plným právem. Spojení těchto jmen v titulu zdejšího loutkářského bienále je zcela logické a svým vztahem naprosto přirozené. Olomouc patří po léta k moravským městům loutkářsky nejvýznamnějším a ing. Čech měl o to nemalé zásluhy.

K tomuto nadšenému a dělnému kulturnímu pracovníku mě pojilo opravdové přátelství, znal jsem dobře jeho povahu i mnohostrannou práci, především jeho loutkářské dílo, a proto vděčně oceňuji

iniciativu těch, kteří v Čechově jménu tento festival založili a připomněli tak mladé amatérské generaci tuto loutkářskou osobnost. Myslím, že je to vskutku potřebí. Ti, kteří po nás přebírají štafetu odpovědné amatérské loutkářské tvorby, by měli totiž mít živé povědomí pracovníků Čechova typu a jejich tvůrčího podílu, aby na ně mohli organicky navazovat.

V čem nám může být ještě teď, více než po dvaceti letech František Čech příkladem a vzorem? Pokusím se na to odpovědět co nejstručněji: bytostným vztahem k světu umění. Byl to člověk, který se obklopoval knihami a obrazy a doslova žil ochotnickým a loutkovým divadlem, pro něhož jako by byla kultura nezbytným vyvážením jeho vlastního technického zaměstnání. Měl k němu rozsáhlé odborné znalosti a zkušenosti, vykonával je přesně a svědomitě, ale jeho srdce, to patřilo světu divadla, především loutkového.

Neviděl v něm pouze prostředek seberealizace a objekt koníčkaření do sebe zahleděného. V amatérském loutkářství jasně cítil služebnost v nejplnějším smyslu slova, chápal je jako celek souhrnného vlivu na diváka i na loutkáře, a proto vědomě zasahoval tvůrčím způsobem do všech jeho složek. Měl k tomu mnohé předpoklady.

Byl rozený organizátor a propagátor. Připomeňme si, že před třiapadesáti lety stál u zrodu loutkového divadla Národní jednoty v Olomouci-Hejčíně. Z této scény vlastně vyrostla Kašpárkova říše, Čechovo domovské divadlo, dnešní loutková

scéna závodního klubu ROH Moravských železáren. Obohacoval a rozvíjel loutkářský život pořádáním školení a seminářů, na nichž sám často přednášel. Ve stovkách článků psal o loutkách do novin a časopisů, zakládal loutkářské informační bulletiny (hlavně sokolské), uváděl v život a řídil edice loutkových her, nezištně, ba s finančními obětmi, protože mu vždycky šlo o věc, o její poslání. Vzpomínám si, že po zániku Našich her, jeho edice poslední a jistě nejmilejší, v jejichž osmnácti svazcích vyšly vesměs novinky z domácího repertoáru Kašpárkovy říše, zabýval se plánem na společné svépomocné rozmnožování rukopisných novinek pro okruh sdružených amatérských loutkářských souborů. Nezapomeňme ani na jeho bibliofilské svazečky s loutkářskou tematikou.

A když byl na samém sklonku života jmenován krajským osvětovým inspektorem, začal ihned realizovat svůj záměr, který už delší čas nosil v hlavě – založení profesionálního krajského oblastního loutkového divadla v Olomouci. Snad jen Čechova

náhlá smrt zabránila uskutečnění této myšlenky, které by bylo logickým završením jeho loutkářského díla.

František Čech přesně věděl, jakými prostředky sjednocovat a podněcovat loutkářský život v souboru, v okrese či v kraji, ale jejich šíří a hloubkou tyto hranice překračovat. Tak například na sklonku nacistické okupace (v srpnu 1944) zakládá svému rodnému souboru interní měsíčník Hejčínský Kašpárek. Na stránkách tohoto rozmnožovaného zpravodaje, který ing. Čech řídil až do své smrti a po něm ještě nějaký čas jeho hejčínská spolupracovníci, obrazí se nejen život a práce souboru a krásná atmosféra v něm, ale také jakoby z povzdálí, v podtextu proměny doby, s nimiž se muselo vypořádat i naše loutkářství jako celek. Ohlasem v loutkářském světě přesahuje ovšem toto periodikum rámcem svého původního určení. Ing. Čech pověřuje členy souboru kresebnými i textovými úkoly pro časopis a tímto náročným zájmem povzbuzuje jednotlivce a stmeluje kolektiv. Nezapomíná ani na vydávání desek pro uspořádání každého ročníku.

Souběžně s Čechovou činností editorskou se rozvíjelo i jeho dílo autorské. Na osmdesát Čechových loutkových her vyšlo tiskem (některé i v překladech), téměř stejný počet zůstal v rukopise, nemluvě o početných záznamech fabulačních nápadů a synoptických náčrtů. Touto intenzivní a kvantitativně imponující dramatickou tvorbou se ing. Čech řadí k loutkářským autorům z období mezi oběma světovými válkami, k nimž

patří např. Schweigstill, dr. Driml, Průcha, Žemla, Hloušek a někteří další. Byl to čas mnoha knižnic loutkových her, kdy početné amatérské soubory potřebovaly stále nové a nové texty technicky nenáročné, stavěné na ustálených typech loutek i scén, zaměřené svou jednoduchou fabulací k nejmenším divákům. Z vědomí této potřeby a z lásky k loutkám psal Čech své hry a hříčky, z nichž některé se objevují na amatérském repertoáru dodnes, např. Zlaté srdce (prvotina z roku 1922), Kašpárkův první krok do života, Kouzelný koberec, Křídová pohádka, Matěj čaruje, Pohádka naruby atd. Právem se jeho Drak dočkal v nepatrné úpravě reedice ještě roku 1958 (Orbis, Hry

pro loutky č. 38). Čech při psaní každé své hry ji viděl už na jevišti ve všech technických důsledcích, proto je jeho fabule často založena na scénickém efektu nebo triku. Také jako režisér se zaměřoval především na řešení technických problémů. Hlavně mu šlo o jevištní působivost. V tom

smyslu vyznívaly i jeho četné referáty o režii na různých loutkářských školeních.

Na několik lidských životů by stačila jen činnost, o které jsme se zde letmo zmínili. Čech byl však také ochotnickým hercem, režisérem a organizátorem a vedle toho měl i své koníčky – fotografování (ovšem výlučně dokumentaristicky reportážní), sbírání autogramů a jak už bylo řečeno, obrazy a knihy. Vedle jedné z nejúplnějších loutkářských knihoven u nás měl i rozsáhlé sbírky výtvarných, literárních a hudebních monografií. Stěny jeho bytu v domě na hejčínském náměstíčku byly doslova pokryty oleji, kresbami a grafikou jeho přátel výtvarníků.

Při vší mnohosti úkolů a zájmů neměl soukromý život ing. Františka Čecha onoho potřebného soustředění. On, který bytostně tkvěl v krásném a vzácně vyrovnaném rodinném prostředí, byl svým zaměstnáním vlastně neustále vzdalován od domova, kam se víceméně pravidelně jen vracel, jakoby nabrat sílu u rodinného stolu i v zákulisí hejčínské scény. Byl člověk povahou skromný, skoro plachý, snadno zranitelný, ale neschopný někomu ublížit, byť jen slovem. Nedovedl se prosazovat na úkor druhých, smysl pro budování kariéry mu naprosto chyběl. Připadalo mi vždycky, jako by v sobě nesl tichý smutek nad tím, že hlavní pracovní náplní jeho života nemohla být oblast kultury. Ale navenek byl ing. Čech většinou sám úsměv, působil optimisticky, vždycky byl připraven přátelsky pomoci a zahnat starosti a

RUŽENA ČECHOVÁ VZPOMÍNÁ

Ráda vzpomínám na pražská studentská léta svého manžela, kdy hořel přímo vášní pro loutky a toužil založit v Hejčíně loutkové divadlo. Ošidil oběd nebo večeři a každou korunku zanesl na Žižkov Münzbergrovi, kde kupoval hlavičky, návrhy nábytku, krojů a hry, co jich vyšlo. Živě vidím ještě dnes jeho šťastný úsměv, když jsem mu třeba k svátku koupila nějakou tu hlavičku.

Každou neděli, kdy se hrálo na Letné u Suchardy, jsme byli na obou představeních. Tam si vypůjčoval i hry z jejich repertoáru a já je musela opisovat, zatím co on děl chemii. Pro krásnou myšlenku loutkového divadla získal svou matku a všeuměla „Vidlařečka“. Ten udělal hlavičkám

tělíčka a v prázdniny se hrávalo v hostinském sále jeho rodného domu.

O prvním představení mně psal do Prahy dopis, že pro velký nával dětí „Fausta“ ani nedohráli. Po zahájení divadla se pokoušel napsat nějakou hru sám. Rád jezdíval parníčkem na chuchelskou stráň a tam mi své prvotiny předčítal. Měl velkou úctu k starším zasloužilým lidem a dlouho se ostýchal, než zašel k učiteli Schweigstilovi, aby jeho pokus o hru posoudil. Schweigstil dokonce hru přijal do tisku – tu jeho radost neumím popsat.

Jak dokončil studie, oženil se a zapojil do práce i mne a mnoho jiných. Nadšenců pro dobrou věc přibývalo. Malé divadlo, i když už se hrálo s většími loutkami, nestačilo. V tu dobu se František Štěrba zasloužil o stavbu velké scény na sokolském hřišti. Jak rostlo divadlo, rostla i chuť do práce. Pracovala nás většina mladých i starších manželských dvojic a prožili jsme tam radostně mladá léta.

Mimo svůj domov se jen v divadélku můj František cítil nejšťastnější. Proto bylo i jeho přání – „až jednou umřu, přál bych si pohřeb z loutkového a zahrát Sukův pochod V nový život“.

Za jeho života bylo naše divadlo jedno z nejlepších v celé republice. Na tom měla hlavní po-

díl naše stará garda a té chci dnes za tu krásnou přátelskou pohodu, jaká mezi námi bývala, srdečně poděkovat. Pár z nás odešlo za svým principálem, ostatní travíme zasloužený odpočinek a jen pyšně vozíme kočárky s vnoučaty.

Vám mladým, kteří dnes pracujete na nové krásné scéně v Olomouci, chci říci: Pracujte dál s takovou láskou a nadšením, jak my staří jsme začínali, ať udržíte hejčínské divadlo na výši, v jaké jste ho převzali. Raději jděte ještě výš, k uctění památky jeho zakladatele.

ZA PRINCIPÁLEM HEJČÍNSKÉHO LOUTKOVÉHO DIVADLA

Když se životní den nachele, člověk rád vzpomíná na dobré lidi, s nimiž se na svých cestách sešel a třeba i nějakou dobu spolupracoval. Má vzpomínka patří hejčínskému principálovi loutkového divadla, ing. Františku Čechovi, člověku laskavému a předobrému.

Znali jsme se z loutkářských sjezdů, které ještě řídil nezapomenutelný dr. Jindřich Veselý. A také z literární práce. Za jeho redakce vyšlo u nakladatele Balatky mé Zachráněné prasátko.

Už bylo po druhé světové válce a já jsem Prahu zaměnila za Ostravu, když jednou přinesl listonoš pozvánku, abych přijela do Olomouce a ukázala v kurse, jak šiji své maňásky. Můj muž, Augustin Jašek, byl totiž také loutkářem a v tom čase jsme hráli jenom s maňásky, které jsem mu vlastnoručně vyráběla, neboť na loutky nebylo nikde místo, a také je nebylo možné jen tak honem z ničeho vyčarovat. Co bývalo kdysi, zničilo válka.

smutky svých bližních. Jeho přátelství bylo pro mne jedním z největších darů, které jsem od života dostal.

Tyto stručné poznámky jsem napsal především proto, abych v hlavních rysech připomněl těm mladým a mladším, kteří ing. Čecha neznali, jeho platné, mnohostranné dílo, které i při svém předčasném ukončení mělo velký význam pro naše amatérské loutkářství. Nešlo mi zde o faktografii. Nebylo v mé stati také místa pro soukromé vzpomínky na tohoto krásného člověka. Ty pravděpodobně napíše jiní. Já bych je raději vyprávěl někde na besedě v loutkovém zákulisí. Nechtěl jsem nic jiného, než povědět, že ing. František Čech odkazem své práce a osobnosti stojí před námi jako příklad a že vytváří-li se tradice nového festivalu právě pod jeho jménem, je to nejen vděčná pocta jeho památce a dílu, ale také doklad toho, že si jeho následovníci uvědomují, v čem je možno v jeho stopě tvůrčím způsobem pokračovat.

VOJTĚCH CINYBULK,
laureát státní ceny

Dost jsem se rozmýšlela. Jet? Nejet? Byla jsem si dobře vědoma své nedokonalosti. Výtvarné vlohy nebyly nikdy mou silnou stránkou. To jenom nouze naučila Dalibora housti. Ale můj muž si velmi ing. Čecha vážil a potom: principál nikdy od principála nebude. Nutil mne tedy: „Jed! Maňásky je třeba propagovat. Víš, co dávají u nás dětem“. Tak a všelijak mluvil – až jsem jela.

A ten můj pobyt u Čechů v Hejčíně, to je vzpomínka, která mi dodnes září v duši jako hvězdička líbezná a hřejivá. Ing. Čech mi přišel naproti na nádraží, ukázal mi v Olomouci krásné kašny a pak mne zavedl k nim domů. Dobří lidé kolem sebe šíří dobro. U Čechů byli všichni dobří. Milá choť ing. Čecha, jeho hezká maminka, již stáří z půvabů nic neubralo, ale naopak přidalo kouzelně moudrý úsměv. S ní jsem si prohlížela oblečky loutek tak dokonale a pečlivě propracované, že jsem se znovu začala ze své neumění stydět. I synek byl už dotčený loutkařinou. U Čechů bylo dobře, pokojno a úsměvno.

Zájem o výrobu maňásků v kurse se mi snad také aspoň trochu podařilo získat. Kašpárka, kterého jsem při tom ušila, jsem vložila do rukou starší paní Čechové. Měla radost – a já též. Ale přece jsem tehdy v tom kurse mnohem více získala než dala. Tolik nového jsem viděla! Ing. Čech byl tvůrčí člověk a dovedl se obklopit tvůrčími lidmi.

Mé slabosti velkomyslně přehlédli a v rodinně radě bylo usneseno, že mne zavede k paní Boženě

Mrštíkové, abych poznala i kousek hejčínského literárního světa. Jak za tento zážitek jsem do dnes Čechům vděčna! Okouzila mne ta dobrá, křehoučká paní v drobném domečku jako z pohádky. Všechno tam bylo drobné. I její psací stůl, který se mohl přenášet za sluníčkem kamkoli. A všechno bylo v tom domečku naplněno a vyplněno vzpomínkami a památkami na Viléma Mrštíka. Bolest přebola, láska zůstala a zkrášlovala život. Odcházela jsem s ing. Čechem hluboce pohnuta zase do jeho vlídného domova – rozloučit se.

Doma jsem se potom o vše dělila se svým principálem. Dlouho do noci znělo vyprávění, otázky a odpovědi. Dnes už jsou oba ti milí loutkáři na druhém břehu. A já si říkám, jak je to dobře, že člověk podrží právě ty nejkrásnější vzpomínky a může se z nich těšit dlouho. Tak dlouho, až mine i jeho čas.

MARIE JAŠKOVÁ-ŠTULÍKOVÁ

FRANTIŠEK ČECH – INSPEKTOR KULTURY

O činnosti ing. Františka Čecha na odboru kultury KNV v Olomouci se dosud nemluvilo. Těchto pár řádků chce jen připomenout jeho tehdejším spolupracovníkům, že by měli posbírat své vzpomínky a doložit je konkrétními fakty a doplnit tak podobiznu laskavého loutkáře i zajímavými rysy jeho úřední činnosti ve prospěch našeho loutkářství po osvobození.

Přísná, reálná vědní disciplína – chemie – nebyla schopna vyplnit celý jeho život. Nerozleptala však ani jeho básnické srdce a radost z tvorby pro ty, kteří se na loutkové scéně poprvé seznamují s divadelním uměním v celé jeho komplexnosti. Šťastný úsměv dětí při loutkových představeních v Praze za jeho studentských let jej ovlivnil na celý život. Byl v tom posilován i poznáním, že i tak velcí umělci, jako Smetana a Aleš našli kus volného času pro loutkářství a že vynikající literární historik pražské university prof. A. Kraus a jeho pokračovatel dr. J. Veselý věnují své znalosti a um k tomu, aby pokračovali v životodárné

tradici a kladli tak základy k novodobému loutkářství.

Snem Františka Čecha byla stálá loutková scéna v Olomouci. Její přípravě věnoval poslední léta svého života. Těsně před jeho dosažením umírá a jeho záměr nebyl dosud realizován.

Bylo to v době po osvobození, kdy se vytvářely krajské národní výbory. Ing. Čech přišel na KNV do vodoohospodářského odboru jako chemik. Přitom byl stále činný v Kašpárkově říši. Jeho spolupracovníkům neušlo, že se jeho zrak vždy rozochořel, když mluvil o loutkách. Všimli si toho i pracovníci na odboru kultury a usoudili, že ing. Čech by byl mezi nimi na pravém místě. Vždyť

péče o kulturu, o zájmovou uměleckou činnost v poválečné době byla velmi naléhavá. Ona měla svůj významný podíl zvláště na konsolidaci poměrů v severomoravském pohraničí. To tedy bylo nyní úkolem ing. Fr. Čecha.

Pamětníci dosvědčují, jak se o tento úsek kulturního života staral. I když organizoval loutkářské kursy po venkově, i když pomohl založit řadu loutkářských souborů ve všech jedenácti okresech tehdejšího Olomouckého kraje, nespokojoval se jen touto činností. Jeho zápal jej vedl k tomu, aby přinášel stále nové nápady, které často realizoval s různými soubory, zvláště v Šumperku, Rýmařově, Bruntále, Prostějově i jinde. Kreslil návrhy na scény i na loutky, režíroval hry starší i nové, sám loutkové hry psal. Těžko lze říci, zda počátek jeho činnosti byl u úředního stolu nebo v Kašpárkově říši. Tolik je jisté, že do úřadu přicházel téměř každého dne s nápadem, sdružoval každého, kdo byl ochoten poslouchat nebo poradit.

opatřit finanční prostředky. Konal vše nikoliv papírováním, ale činností s lidmi a mezi lidmi. A nikdy mu nechyběl jemný úsměv člověka, který ví, že dobrému dílu budou lidé pomáhat.

Pomáhal i Vojta Cinybulk, kterého přivezl do Olomouce, přivedl i prof. Skupu, a s ním připravil návrh pro stálou loutkovou scénu, jejímž ředitelem se měl na Skupův návrh stát. Už z toho, co o Skupovi víme, poznáváme, že si plně vážil organizačních i uměleckých schopností ing. Čecha. Náhlá nemoc a pak smrt milovaného loutkáře učinila konec všem jeho plánům. Zůstávají však stále živým podnětem pro dnešní olomoucké loutkáře.

Dr. JAROSLAV KANYZA

FRANTIŠEK ČECH – AUTOR LOUTKOVÝCH HER

Hejčínská loutková scéna založená Františkem Čechem v roce 1921 hrála dětem každý rok průměrně dvacet představení. V té době byl loutkářům k dispozici značný počet tištěných loutkových her. Každá scéna chtěla však předvést občas svým divákům i hry vlastních autorů, které byly „šity“ pro místo provozování hry nebo pro určitou příležitost. Všeestranně fundovaný F. Čech začal tedy také psát pro olomoucké divadélko. Jeho hry však brzy našly širší ohlas i své vydavatele. Dotsud nebyl pořízen jejich soupis. F. Čech napsal her více, mnohé však zůstaly jen v rukopise. V přítomném soupise tištěných her Františka Čecha je evidováno 90 her. Mnohé vyšly v samostatných svazcích, jiné byly otištěny v časopisech. Některé hry – není jich mnoho – bylo třeba popsat podle bibliografických soupisů, poněvadž již nebyly dostupné ve veřejných knihovnách. Vděčně jsme proto převzali informace z Bibliografického katalogu ČSR nebo ze Soupisu československých loutkových her, scén a výstupů, 1929 a z dvou doplňků, 1931 a 1950, jejichž autory byly

V. Sojka a V. Sojka-Sokolov. Rozsah přítomné publikace nedovoloval otisknout soupis článků F. Čecha a pojednání hodnotících Čechovo dílo, popřípadě připojit soupis her a pojednání Čechových, které zůstaly v rukopise.

Nabízely se dvě možnosti, jak uspořádat záznamy tohoto soupisu: abecední řazení nebo řazení podle data vzniku či vydání her. Zvolili jsme první, častěji užívaný způsob. Každý záznam je očíslován, takže na závěr bylo možno připojit i chronologický přehled.

Babička má svátek. Veselá aktovka. Holešov, Balatka 1940. 8 s., obr. J. Tábořský, Malý loutkář, sv. 8. – 01

Bezhlavý rytíř. Pohádková hra o 3 jedn. Obr. Vojtěch Cinybulk. Úvodní kresba a návrhy scén V. Maisner. Holešov, Balatka 1946. 28 s. Naše hry, sv. 2. – 02

Bílý – černý. Čtyři scény o úspěšnosti a kráse českého podnikání. Tendenční hříčka. Hradec Králové, Pilnáček 1933. 20 s. Pilnáčkovo loutkové divadlo. Příloha časopisu Loutkář, 20 (1933). – 03

Buchlovský kámen. Pověst z okolí Uherského Hradiště o 2 jedn. a předejře. Obr. J. Heřman. Ho-

- lešov, Balatka 1939. 21 s. Kašpárkova knihovnička, č. 29. - 04
- Cesta za pohádkou.** Sokolská pohádka o 3 jedn., předehera a dohera. Praha, Švejda 1935. 64 s. Divadelní sborník mládeže, sv. 261. - 05
- Čarodějka Mrákava.** Olomouc, Horecký 1931. 8 s. Horeckého loutkové divadlo, 2. - 06
- Čert na cestách.** Žert o 1 jedn. Praha, Münzberg 1929. 12 s. Knihovna Našich loutek, č. 12. - 07
- Čertův hrad.** Pohádka ve 4 jedn. Podle stejnojmenné pohádky A. B. Šťastného. Praha, Kočí 1927. 33 s. Umělecké snahy, sv. 316. Ušlechtilé zábavy mládeže, 57. - 08
- Česká chaloupka - české srdce.** Scénka na počest Paul Mc Pharlina za jeho návštěvy v Olomouci. 9. dubna 1938. 6 s. Soukr. tisk. Též anglicky. 6 s. - 09
- Dětské srdce.** Symbolická scéna pro loutky. Praha, Münzberg 1925. Příloha časopisu Naše loutky, 2 (1926-27), č. 5 - 6, s. 73. - 10
- Dračí komedie.** Veselohra o 3 jedn. Obr. V. Cinybulk. Úvodní kresba a návrhy scén M. Čančík. Holešov, Balatka 1948. 28 s. Naše hry, sv. 11.
- Drak.** Pohádka o 4 jedn. Praha, Veselý 1928. Lironyt B. Valihřacha, obr. S. Bartoš, fotografie. 55 s. Knihovna českých loutkářů, č. 188. - 12
- Drak.** Pohádka o 4 jedn. Doslov a ilustrace V. Cinybulk. 1. vyd. v Orbisu. Praha, Orbis 1958. 39 s. Hry pro loutky, sv. 38. - 13
- Fištron.** Rozpustilá veselohra pro loutky ve 3 jedn. 3. cena v soutěži „Loutkáře“ 1926. Praha, Veselý 1926. Deset her ze soutěže 1926. S. 127 - 157. Knihovna českých loutkářů, č. 134 - 143. - 14
- Gašparko sluhom u čarodějníka.** Pohádka v 4 dejstvích. Poslovenčil J. Miřo. Žilina, Trávníček 1937. 30 s. Gašparkovo divadlo, zv. 37. - 15
- Gašparko zbojníkom.** Bábková hra v 3 dej. Preložila S. Sakálová. Martin, Nová knihtlačiárňa 1930. 44 s. Lútkové divadlo, zv. 4. - 16
- Hastrman a Kalupinka.** Žert pro loutky o 1 jedn. Příloha časopisu Naše loutky, 6 (1930-31), seš. 7, s. 11 - 15. - 17
- Hloupý čert.** Žertíček o 1 kratičkém jedn. pro nenasytné posluchačstvo. Příloha časopisu Naše loutky, 6 (1930-31), seš. 2, s. 15 - 17. - 18
- Chycený čert.** Žertík o 1 jedn. Praha, Münzberg 1929. S. 1 - 10. Knihovna Našich loutek, č. 13. - 19
- Jak princ Drnda o nevěstu přišel.** Groteska o 1 jedn. Holešov, Balatka 1939. S. 22 - 28. Kašpárkova knihovnička, č. 29. - 20
- Jeníček a Mařenka.** Chaloupka z perníku. Praha, Švejda 1941. 73 s. Divadelní sborník mládeže, sv. 290. - 21

Kašpárek a čaroděj. Výstup. Holešov, Balatka 1940. S. 15 – 20. Malý loutkář, sv. 8. – 22

Kašpárek a čarodějka. Aktovka. Holešov, Balatka 1937. 20 s. Kašpárkova knihovnička, sv. 8. – 23

Kašpárek a hvězdář. Loutková hra o 3 jedn. Praha, Münzberg 1930. 32 s. Knihovna Našich loutek, č. 28. – 24

Kašpárek a loupežník Krutihlav. (Reklamní scéna.) Olomouc, Horecký 1931. Horeckého loutkové divadlo, č. 1. – 25

Kašpárek a svatý Mikuláš. Mikulášská veselohra pro mládež o 4 jedn. Praha, Švejda 1935. 61 s. Divadelní sborník mládeže, sv. 260. – 26

Kašpárek čarodějem. Kašpárkův koutek. Naše loutky, 3 (1927-28), č. 2, s. 16 – 20. – 27

Kašpárek dostal výpověď. Žert o 1 jedn. Praha, Münzberg 1926. Loutkářská ročenka 1926. S. 71 až 80. – 28

Kašpárek filmaří. Loutková hra ve 3 jedn. Praha, Veselý 1926. S. 287 – 311. Deset her ze soutěže 1926. Knihovna českých loutkářů, č. 134 – 143. – 29

Kašpárek jde pro čerta. Veselá scéna pro Kašpárka, Matěje a Rozáru. Srdíčko. Kniha krásného čtení čsl. dětí, 3 (1934-35), s. 270 – 271, 1 obr. – 30

Kašpárek krotitelem zlé ženy. Žert o 1 jedn. Praha, Münzberg 1929. 16 s. Knihovna Našich loutek, č. 14. – 31

Kašpárek loupežníkem. Loutková hra o 3 jedn. Praha, Veselý 1926. 39 s. Knihovna českých loutkářů, sv. 147. – 32

Kašpárek se ani čerta nebojí. Žert ve 3 jedn. Praha, Münzberg 1929. 32 s. Knihovna Našich loutek, č. 22. – 33

Kašpárek se žení. Olomouc, Kašpárkova říše 1937. 8 s. (Soukr. tisk ... k sňatku recitátorky Kašpárka s recitátorem Honzy). Rozmn. – 34

Kašpárek sluhou u čaroděje. Pohádka o 4 jedn. Praha, Kočí 1922. 32 s. Umělecké snahy, sv. 270. Ušlechtilé zábavy mládeže, č. 40. – 35

Kašpárek sluhou u čaroděje. Pohádka o 4 jedn. Kresba V. Cinybulk. 2. vyd. Plzeň, Osvěta 1944. 30 s. Loutkové hry knižnice Osvěta, č. 40. – 36

Kašpárek straší. Aktovka. Holešov, Balatka 1937. 32 s. Kašpárkova knihovnička, č. 7. – 37

Kašpárek, Škrhola a Pivoňka. Pohádka ve 4 jedn. Praha, Veselý 1929. 62 s. Knihovna českých loutkářů, sv. 207. – 38

Kašpárek trampuje. Tragikomické nedorozumění. Holešov, Balatka 1940. 8 s., obr. E. Diringera. Malý loutkář, sv. 5. – 39

Kašpárek vaří živou vodu. Žert o 1 jedn. Obr. V. Cinybulk. Holešov, Balatka 1947. 12 s. Naše hry, sv. 8. - 40

Kašpárek vaří živou vodu. Žert o 1 dějství. Maňásková pohádka. Praha, Dilia 1960. Rozmn. - 41

Kašpárek vždy vítězí. Výpravná pohádka o 3 jedn. Praha, Kočí 1925. 28 s. Umělecké snahy, sv. 300. Ušlechtilé zábavy mládeže, č. 41. - 42

Kašpárek zabil krále. Veselá aktovka. Holešov, Balatka 1940. S. 9 - 16. Malý loutkář, sv. 5. - 43

Kašpárkova duše. Krátká a veselá scéna. Holešov, Balatka 1940. S. 9 - 14. Malý loutkář, sv. 8. - 44

Kašpárkova koza. Srdíčko. Kniha krásného čtení čsl. dětí, 1 (1932-33), s. 285 - 287, 1 obr. - 45

Kašpárkova sázka. Veselý výstup. Holešov, Balatka 1937. Kašpárkův zpravodaj, 1 (1936-37), s. 11 až 16. - 46

Kašpárkovo sylvestrovské dobrodružství. Výpravná hra se zpěvy o 5 jedn. Čtverlístek loutkových her. 28 s. Zvl. vyd. Našich loutek, 3 (1927-28). - 47

Kašpárkovo vítězství. Pohádka ve 4 jedn. Návrhy dekorací A. Suchardová-Brichová. Holešov, Balatka 1939. 32 s. Kašpárkova knihovnička, č. 22. - 48

Kašpárkův boj s čerty. Veselohra o 4 jedn. Praha, Vilímek 1931. 56 s. Knihovna českých loutkářů, sv. 244. - 49

Kašpárkův první krok do života. Pohádka o 3 jedn., předejře a dohře. Holešov, Balatka 1936. 32 s. Kašpárkova knihovnička, č. 1. - 50

Kašpárkův první krok do života. Pohádka o 3 jedn., předejře a dohře. 2. dopl. a opr. vydání. Obr. R. Kučera. Holešov, Balatka 1940. 38 s. Kašpárkova knihovnička, č. 1. - 51

Konec čarodějky Hadimršky. Žert ve 2 jedn. Praha, Münzberg 1932. 16 s. Knihovna Našich loutek, č. 64. - 52

Kotrmelec pro pana presidenta. Scénka pro tři loutky. Holešov, Balatka 1939. S. 16 - 20. Kašpárkova knihovnička, č. 24. - 53

Kouzelný koberec. Pohádka pro loutky o 3 jedn., předejře a dohře. Obr. V. Cinybulk. Úvodní kresba a návrhy scén V. Maisner. Holešov, Balatka 1946. 40 s. Naše hry, sv. 1. - 54

Královská koruna. Aktovka pro čtyři loutky. 2. vyd. Holešov, Balatka 1940. S. 17 - 23. Malý loutkář, sv. 5. - 55

Kriedová rozprávka. Bábková hra o troch dejstvách s predohrou a dohrou. Prel. T. Pedanová. Bratislava, Diliza 1959. 28 s. - 56

- Křídová pohádka.** Loutková hra o 3 dějstvích, předejře a dohře. Praha, ČDLJ 1953. 50 s. Rozmn. - 57
- Křídová pohádka.** Loutková hra o 3 dějstvích, předejře a dohře. 2. vyd. Praha, Dilia 1959. Rozmn. - 58
- Lidský život.** Vestfálská lidová pohádka přepsaná do loutkářské mluvy. Kresby S. Menšík. Holešov, F. Čech 1948. 12 s. Soukromý loutkářský tisk. (K 50. narozeninám autora.) - 59
- Matěj čaruje.** Pohádka o 3 jedn. Obr. V. Cinybulk. Úvodní kresba a návrhy scén M. Čančík. Holešov, Balatka 1948. 40 s. Naše hry, sv. 10. - 60
- Mikuláš pana Ferdinanda.** Mikulášská aktovka. Praha, Švejda 1936. 20 s. Sborník veselých aktovek, sv. 120. - 61
- Mlýn na čerty.** Žert pro loutky o 1 jedn. Olomouc, Pozor. (?) - 62
- Mlýn na čerty.** Žert o 1 jedn. 2 vyd. Praha, Münzberg 1929. 15 s. Knihovna Našich loutek, č. 11. - 63
- Napálený policajt.** Hra o 1 jedn. Praha, Münzberg 1929. S. 11 - 16. Knihovna Našich loutek, č. 13. - 64
- Není koza jako koza.** Žert o 1 jedn. Příloha časopisu Naše loutky, 6 (1930-31), č. 8, s. 17 - 20. - 65
- Není nad chytré čarování.** Hra ve 2 jedn. Hradec
- Králové, Pilnáček 1930. S. 62 - 75. Pilnáčkovo loutkové divadlo, č. 14. - 66
- Pilulky čaroděje Dobroděje.** Zcela nenáročný žert o 4 jedn. Obr. V. Cinybulk. Úvodní kresba a návrhy scén J. Minařík. Holešov, Balatka 1947. 32 s. Naše hry, sv. 5. - 67
- Pivoňka a Káča.** Srdíčko. Kniha krásného čtení čsl. dětí, 2 (1933-34), s. 61 - 62, 1 obr. - 68
- Pivoňka jde na draka.** Srdíčko. Kniha krásného čtení čsl. dětí, 1 (1932-33), s. 187 - 189, 1 obr. - 69
- Pivoňka králem.** Veselá pohádka ve 3 jedn. Praha, Münzberg 1931. 32 s. Knihovna Našich loutek, č. 55. - 70
- Pivoňka má smůlu.** Pohádková veselohra ve 3 jedn. Obr. na obálce V. Cinybulk. Plzeň, Osvěta 1943. 35 s. Loutkové hry knižnice Osvěta, č. 103. - 71
- Pohádka na ruby.** Loutková hra o 3 jedn. Úvodní kresba a návrhy scén M. Macháň. Holešov, Balatka 1948. 32 s. Naše hry, sv. 15. - 72
- Pohádka pozpátku.** Loutková hra o 3 jedn. na motiv stejnojmenné pohádky A. Weniga. Scénické návrhy J. Malíka. Holešov, Balatka 1938. 31 s. Kašpárkova knihovnička, č. 17. - 73
- Poklad.** Téměř pohádka o 2 dějstvích. Holešov, Balatka 1940. 16 s., obr. Malý loutkář, sv. 1. - 74

Poražená Kadimůra. Scéna. Kroměříž, Sokolská župa hanácká 1937. Almanach k jubilejní 10. župní divadelní a loutkové škole. S. 46 - 50.
- 75

Princezna Jitřenka se vdává. Zcela nenáročný žert o 4 jedn. Verše napsal F. Rýpar-Želiva. Obr. V. Cinybulk. Holešov, Balatka 1947. 36 s. Naše hry, sv. 4.
- 76

Příchod sv. Mikuláše. Aktovka pro loutky. Naše loutky, 4 (1928-29), č. 4, s. 40 - 44.
- 77

Psaníčko pro svatého Mikuláše. Pohádka o 3 jedn. a dohře. Obr. V. Cinybulk. Holešov, Balatka, 1947. 24 s. Naše hry, sv. 6.
- 78

Revoluce v zákulisí. Sjezdová aktovka. 1929. Příloha Loutkáře, 15 (1929), č. 5. 8 s.
- 79

Rytíř Svata. Rytířská loutková hra ve 3 jedn. a předejře. Naše loutky, 4 (1928-29), č. 7, s. 36.
- 80

Sultán a Pivoňka. Srdíčko. Kniha krásného čtení čsl. dětí, 2 (1933-34), s. 189 - 191, 1 obr.
- 81

Svatý Mikuláš. Náladová hra pro loutky ve 3 jedn. a 1 proměně, spojená s nadílkou. Choceň, Loutkář 1924. 24 s. Hry měsíčníku Loutkáře, 11 (1924).
- 82

Svatý Mikuláš. Náladová hra pro loutky ve 3 jedn. a 1 proměně, spojená s nadílkou. 2. vyd. Praha, Vilímek 1931. 32 s. Knihovna českých loutkářů, sv. 102.
- 83

Svatý Mikuláš jde k nám. Mikulášská veselohra o 2 jednáních. Praha, Münzberg 1930. S. 1 - 24. Knihovna Našich loutek, sv. 33.
- 84

Šetříme na slet. Hra. In: Svazek výstupů pro maňásky. Praha, ČOS 1947. 24 s. Knihovna sokolských loutkářů, sv. 2.
- 85

Štědrý večer. 3 jedn. vánoční nálady. Verše V. Rýznar. Obr. V. Cinybulk. Holešov, Balatka 1947. 28 s. Naše hry, sv. 7.
- 86

Vánoční sen. Vánoční scéna o 1 jedn. Obr. Holešov, Balatka 1936. 24 s. Kašpárkova knihovnička, č. 5.
- 87

Zdeňkův štedrovečerní sen. Vánoční aktovka pro loutky. Olomouc, Pozor. (?)
- 88

Zdeňkův štedrovečerní sen. Vánoční aktovka. 2. vyd. Praha, Münzberg 1930. S. 25 - 32. Knihovna našich loutek, sv. 33.
- 89

Zlaté srdce. Pohádková hra o 4 jedn. a dohře. 18 s., obr. Příloha časopisu Naše loutky 2, (1926 až 1927), č. 6.
- 90

Následující zjednodušený rejstřík informuje, ve kterých desetiletích vycházely Čechovy hry tiskem. V posledním časovém období (1950 - 1960) šlo již převážně o reedice jeho úspěšných her. Přítomný soupis by měl pobídnout přátele Františka Čecha, aby z jeho her sestavili a k vydání připravili soubor her trvalé hodnoty, her, které jsou a budou stále blízké dětem naší přítomnosti.

BOHUSLAV SMEJKAL

1922 - 1929: 7, 8, 10, 12, 14, 19, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 35, 38, 42, 47, 62, 63, 64, 77, 79, 80, 88, 90
- 24 her.

1930 - 1939: 3, 5, 6, 9, 15, 16, 17, 18, 20, 23, 24, 25, 26, 30, 34, 37, 45, 46, 48, 49, 50, 52, 53, 61, 65, 66, 68, 69, 70, 73, 75, 81, 82, 83, 84, 87, 89
- 37 her.

1940 - 1949: 1, 2, 4, 11, 21, 22, 36, 39, 40, 43, 44, 51, 54, 55, 59, 60, 67, 71, 72, 74, 76, 78, 85, 86
- 24 her.

1950 - 1960: 13, 41, 56, 57, 58 - 5 her.

PRVNÍ KRITIKA

Spisovatel a překladatel Otto František Babler se vždy velmi zajímal o tvorbu začínajících autorů. Proto ho v roce 1922 upoutalo oznámení, že v mladém hejčínském loutkovém divadle bude uvedena původní hra režiséra této scény Františka Čecha „Zlaté srdce“. Tehdy jedenadvacetiletý O. F. Babler se premiéry zúčastnil a do olomouckého „Československého deníku“ z 13. září 1922 (číslo 215, s. 3) napsal krátký pochvalný referát. Autor hry byl velmi potěšen první tištěnou zmínkou o hejčínské scéně a poděkoval pisateli za pozornost. Nežůstalo jen při prvním setkání. O. F. Babler dále sledoval práci hejčínského souboru, upozorňoval na původní loutkové hry cizích autorů, které by stály za uvedení. Tak vzniklo trvalé a věrné přátelství dvou kulturních pracovníků. Představení hejčínské scénky jistě pobídla O. F. Bablera, aby sám přeložil a tiskem vydal několik loutkových her. Přetiskujeme ve štočku první referát o loutkovém divadle v Olomouci-Hejčíně.

sjl

Loutkové divadlo v Hejčíně. Už při výstavě loutkového divadla, kterou nedávno pořádal hejčínský odbor Národní jednoty, měli jsme příležitost seznatí výsledek téměř dvouleté neúnavné práce několika mladých nadšenců, kteří nezištnou prací vybudovali v Hejčíně loutkové divadlo. Počali s malým divadlem Alešovým, až bylo činným přispěním hejčínských paní a dívek, které s nevšední vytrvalostí vypracovaly kostýmy pro loutky nové, vzdor finančním potížím, umožněno založení scény, větší, více vyhovující. — V neděli byly zahájeny hry na tomto novém divadle. Bylo to milým překvapením pro hojně dostavivší se obecenstvo. Už opona zaujala nás vkusným provedením. Představení zahájil pěkným proslovem p. učitel Rýpar, který stručnými slovy nastínil význam i dějiny loutkového divadla českého. Hra „Zlaté srdce“, milá pohádka, místy vtipná, psaná režisérem divadla p. Čechem pro toto první představení, došla plného úspěchu u publika. Loutky byly dobré (zvláště zdařilý byl Kašpárek), světelný aparát fungoval, dekorace, takéž dílo hejčínských malířů, pěkně působily. Smyčcový orchestr mladých hudebních adeptů vyplňoval poněkud dlouhé přestávky; že se však ozvaly i odrhovačky vídeňského původu, toho nelze odpustit — národní písně a tance byly by na místě! — Večer byl zdařilý a zanechal milý dojem. Přejeme tomuto divadlu mnoho zdaru a doufáme, že nadšení, s kterým bylo pracováno na jeho vybudování, neochabne. —
O. F. B.

CESTA NEKONČÍ

Ing. František Čech už nenapíše žádnou loutkovou hru. Ani do jeho životopisu už nepřibude žádné významné datum. A přece je tu něco, co je živé, co trvá, roste a vyvíjí se: soubor Kašpárkovy říše, kterou Čech před 53 roky založil a dlouhá léta vedl. Prošel s ní od domácích představení rodinného divadélka až po reprezentativní vystoupení na XIX. Jiráskově Hronově (1949), kde vybojovala vítězný boj za uznání loutkového divadla nejširší kulturní veřejností. To bylo první velké období Kašpárkovy říše.

Druhou etapu zahájil v duchu Čechova odkazu František Štěrba, neúnavný organizátor technických zlepšení loutkové scény, stavby samostatné budovy na sokolském hřišti, spoluautor projektu vybavení scény v závodním klubu, režisér a loutkoherec. Po odchodu ing. Čecha přejímá na celých dvanáct let kormidlo Kašpárkovy říše a svým nadšením, obětavostí a autoritou vychovává další loutkáře. Pod jeho vedením vznikl při Kašpárkově říši i mládežnický soubor.

Zlatý odznak Matěje Kopeckého, kterým byl František Štěrba za svou neúnavnou práci vyznamenán, byl udělen tomuto loutkáři plným právem.

Pětkrát přivedl svůj soubor na nejvyšší stupně loutkářských soutěží v Chrudimi, kde právě Čechova Křídová pohádka přinesla v roce 1958 souboru největší úspěch. To už se Kašpárkova říše přestěhovala do budovy Závodního klubu ROH Moravských železáren a zásluhou Františka Štěrby a pochopením zřizovatele získala dobře vybavené a důstojné sídlo ve středu města.

Od roku 1963 vede soubor režisér a výtvarník Zdarek Pop. Těch, kteří spolupracovali se zesnulým Františkem Štěrbou, je dnes málo; spolupracovníků ing. Čecha ještě méně. A přece jejich divadlo žije tím nadšením, které přechází z generace na generaci, s vědomím důležitosti a odpovědnosti práce pro dětské diváky. Založením tradice Čechovy Olomouce chceme splatit alespoň část dluhu svému zakladateli a všem spolupracovníkům souboru, jejichž jména dnes upadají v zapomnutí. Nejde jen o vzpomínky, ale o to, aby práce dnešních loutkářů byla stejně dobrá a aby z odkazu minulých let dovedli čerpat pro svou práci to nejlepší.

Výsledky posledního období ukazují, že se podařilo vytvořit kolektiv dobrovolných pracovníků, kteří mají o práci s loutkami skutečný zájem. Kašpárkova říše stále drží krok se špičkovými soubory a přibývá jí ocenění z okresních, krajských a celostátních akcí. Věra Lónová, Jaroslav Dřímál a Zdarek Pop jsou nositeli současného nejvyššího vyznamenání amatérských loutkářů – Zlatého odznaku národního umělce Josefa Skupy.

Repertoár souboru se obrací k stále náročnějším úkolům. V dramaturgických plánech se objevují klasické pohádky, současné hry i hledající experimenty. Při oslavách 50. výročí trvání souboru uspořádala Kašpárkova říše velkou výstavu, kterou zhlédlo víc než pět tisíc návštěvníků. Výstava ukázala vývoj loutkového divadla a sezná-

mila veřejnost s mravenčí prací anonymních loutkářů.

Je jisté, že se dnes už hraje jinak než před padesáti lety, ale jedno zůstává stejné - snaha dobrého kolektivu hrát šťastným dětem dobré loutkové divadlo ve jménu cesty, kterou před půlstoletím nastoupil ing. František Čech.

VEDENÍ SOUBORU